

Einsatzgruppen gevormd die tot taak kregen, alle Joden die men in de veroverde delen van de Sowjet-Unie zou aantreffen, te executeren (die opdracht werd aan de bevelhebbers der *Einsatzgruppen* louter mondeling verstrekt), evenals trouwens leden van de communistische partij en van de Russische intelligentsia. De Sowjet-Unie moest, gelijk Polen na zijn nederlaag, van zijn maatschappelijke kaders beroofd worden; de Duitse *Wehrmacht* ontving nog in het bijzonder instructie om de z.g. politieke commissarissen van het Rode Leger die zich onder de Russische krijgsgevangenen zouden bevinden, onmiddellijk te fusilleren.¹ Er diende in de Sowjet-Unie slechts een amorfe volksmassa over te blijven die onder de permanente heerschappij van Duitsers (wil men: 'Germanen') gebracht zou worden. Ergens bij de Oeral zou tenslotte een soort *Blutwall* opgetrokken worden: versterkte nederzettingen die tot in de verre toekomst zouden voorkomen dat Europa te lijden zou hebben van invallen van Siberië uit. In het gebied bewesten die *Blutwall* zouden Duitsers heersen. Niets zou geduld worden wat van de zijde van de volkeren der Sowjet-Unie op staatsvorming zou lijken; aan elke vorm van verzet van die volkeren zou van de aanvang af met massale executies en andere vormen van represaille de kop ingedrukt worden. 'Der Riesenraum', zei Hitler drie weken na het begin van de veldtocht (maar hij had het ook drie weken er vóór woordelijk zo kunnen zeggen), 'müsse natürlich so rasch wie möglich befriedet werden; dies geschah am besten dadurch, dass man Jeden der nur schief schaue, totschiesset.'² Voor de administratie van die 'Riesenraum' zouden *Reichskommissare* benoemd worden die, als Seyss-Inquart in Nederland, nauw met de centrale bestuursinstanties van het Derde Rijk moesten samenwerken. Met de voorbereiding van deze bestuursaangelegenheden werd de partij-ideoloog Alfred Rosenberg belast die in een van de Russische Oostzee-provincies geboren was. Het aangeven van richtlijnen

¹ Dat de veldtocht tegen de Sowjet-Unie een 'Vernichtungskrieg' zou worden, werd door Hitler op 17 maart '41 duidelijk uiteengezet aan de hoogste bevelhebbers van de *Wehrmacht*; twee weken later opnieuw voor meer dan tweehonderd opper- en vlagofficieren. Het kwam niet tot duidelijke protesten, laat staan tot verzet. Het z.g. *Kommissarbefehl* werd overigens nogal eens verwaarloosd. Hitler zei in oktober '42 dat hij wist, 'dass man im Heer die gegebenen Befehle, wie z.B. den Kommissarbefehl, gar nicht oder nur zögernd befolgt habe. Schuld daran trage das Oberkommando des Heeres, das aus dem Soldatenberuf möglichst einen Pastorenstand machen wolle. Wenn er seine SS nicht hätte, was wäre dann noch alles unterblieben!' 'Tagebuch van Hitlers Heeres-Adjutant, Hauptmann Engel, 18 okt. 1942, aangehaald in Hillgruber: *Hitlers Strategie. Politik und Kriegführung 1940-1941*, p. 528).

² M. Bormann: *Aktenvermerk* over de bespreking bij Hitler op 16 juli 1941 (Neur. doc. L-221, *IMT*, dl. XXXVIII, p. 92).